

*Sheraliyeva Xayriniso Abdurahmat qizi
Qarshiyev Fazliddin Olim o'g'li*

Termiz davlat pedagogika instituti

Pedagogika va ijtimoiy fanlar

„ Tarix va uni o'qitish metodikasi, yo'nalishi 201-guruh talabalari

O'ZBEKISTON VA XITOIY DAVLATLARI O'RTASIDA TA'LIM JARAYONIDAGI O'ZARO ALOQALAR(oliy ta'lim misolida)

Annatsiya : ushbu maqolada O'zbekiston va Xitoy davlatlari o'rtasidagi aloqalar yani oliy ta'lim jarayonidagi qizg'in munosabatlarni ko'rsatib o'tiladi. Bu qit'a davlat o'rtasida kadrlar almashinuvi, talabalar o'rtasida mobillik aloqalari, xalqaro olimpiada musobaqalari va ikki mamlakat aro konferensiyalar shular misolidir.

Kalit so'z: Zejiang fan va texnologiyalar universiteti, Lanjou kimyo-fizika, Shinjian kimyo texnologiyalar, Namangan

Ikki mintaqa xalqlari o'rtasida ko'p tomonlama do'stona va hurmatga asoslangan munosabatlarga guvohlik beruvchi e'tiborga molik voqea va ma'lumotlar tarixiy manbalarda saqlanib qolgan. Ma'lumki, so'nggi bir necha yillarda O'zbekiston va Xitoy o'rtasida ko'plab yo'nalishlardagi hamkorlik munosabatlari tobora rivoj topmoqda. Xususan aloqalar, ta'lim sohasida ham yangi tarixiy sahifalar yaratilayotgani bunga yaqqol misol bo'la oladi. So'nggi yillarda ko'plab sohalar qatori ikki mintaqa oliygoahlari bilan izchil hamkorlik yo'lga qo'yilmoqda. Birgina Namangan muhandislik-texnologiya instituti tomonidan Xitoyning Vuxan, Donxua, Zejiang fan va texnologiyalar universiteti, Lanjou kimyo-fizika instituti, Shinjian kimyo texnologiyalar institutlari bilan izchil aloqalar o'rnatilgan.¹

2019 yili Namangan muhandislik-texnologiya institut delegatsiyasi Xitoyning Donxua Hefei, Shenjou universitetlariga tashrif buyurgan Hamkorlik doirasida bugungi kunga qadar Xitoy oliy ta'lim muassasalariga 40 dan ortiq talaba yozgi maktablarga yuborildi, 11 nafar bakalavr bosqichidagi yoshlar xalqaro talabalarning mobillik dasturi asosida talaba almashinuv dasturida ishtirok etdilar. Namangan muhandislik-texnologiya institutining 5 nafar ilmiy tadqiqotchilari xalqaro – “Bir makon - bir yo'l” loyihasi doirasida 1 yillik stajirovka dasturlariga qatnashdilar.

Xitoyda ilm-fanning rivojlanishi, ta'limga berilgan e'tibor, mazkur davlatning jahon miqyosida munosib o'rin egallashiga asosiy omil bo'lib kelmoqda. Shu o'rinda so'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar ham o'zining yuqori samarasini ko'rsatmoqda. Pirovardida, ikki mintaqaning ta'lim yo'nalishida olib borayotgan amaliy faoliyati bir maqsad yo'lida mushtarak ekanligini tasdiqlaydi.

Bosh vazir o'rinbosari Aziz Abduhakimov 21 may kuni XXR ta'lim vaziri o'rinbosari Tyan Syuetszyun boshchiligidagi Xitoy delegatsiyasini qabul qildi. Tashrifdan maqsad – O'zbekiston va Xitoy o'rtasida ta'lim hamda kadrlarni tayyorlash sohalarida hamkorlik qilishga oid dolzarb masalalarni muhokama qilish. XXR delegatsiyasi tarkibidan XXR ta'lim vazirligi huzuridagi ta'limni rivojlantirish tadqiqotlar markazi rahbari Cheng Tszidzi va XXRning O'zbekistondagi favqulodda va muxtor elchisi Tszyan Yan o'rin olgan. Tomonlar O'zbekistonda xitoy tili va XXRda o'zbek tili ta'limi, talabalar va o'qituvchilar almashuvi, Toshkent hamda Samarqand shaharlaridagi Konfutsiy institutlari faoliyatiga doir masalalarni muhokama qilishdi. Shuningdek, O'zbekiston va Xitoy oliy

¹ © 2020 «Yangi O'zbekiston» va «Pravda Vostoka» gazetalar tahririyati» DUK 2024-yil 22-yanvar 641-soni

ta'lim muassasalari o'rtasida qo'shma ta'lim dasturlarini tuzish, xitoy va o'zbek tili sinxron tarjimonlarini tayyorlash masalalariga ham to'xtalib o'tildi. Ikki mamlakat oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish va O'zbekistonda Xitoy OTM filiali faoliyatini yo'lga qo'yish imkoni masalasi ko'tarildi. Bundan tashqari, tomonlar xalqaro tashkilotlar, jumladan YuNeSKO bilan ham hamkorlik istiqbollari muhokama qilishdi.

Davlatlar aro munosabatlar rivojlana borib o'z natijasini ko'rsatmoqda. Shu davr mobaynida O'zbekiston va Xitoy davlatlari o'rtasida 100dan ortiq xujjatlar imzolandi. xabarlar o'rtasida oliy ta'lim jarayonidagi qizg'in munosabatlar xaqida bir necha bor muzokaralar olib borildi.²

15 sentyabr kuni Samarqanddagi "Buyuk ipak yo'li" xalqaro turizm markazining Kongress markazida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev va Xitoy Xalq Respublikasi Raisi Si Szinpinning muzokaralari bo'lib o'tdi. Uchrashuv avvalida davlat rahbarlari ikki mamlakat o'rtasida diplomatik munosabatlar o'rnatilganining 30 yilligi va strategik sheriklikning 10 yilligi munosabati bilan bir-birini qutladilar. Prezidentimiz Si Szinpinning uning tashrif arafasida chop etilgan, xalqlarimiz ko'p arslik rishtalar bilan bog'langanini tasdiqlovchi va dasturiy ahamiyatga ega «Xitoy-O'zbekiston munosabatlarining yorqin kelajagini birgalikda barpo etish» sarlavhali mualliflik maqolasi uchun dildan minnatdorlik bildirdi. Xitoy xalqi Si Szinpin rahbarligida (2013 yil sentabrda) ochilgan Konfutsiy institutlari o'zbekistonliklarni xitoy tili va madaniyati bilan yaqindan tanishtirib kelmoqda. Ushbu institutlarni o'tgan 11 yil davomida Xitoy bilan O'zbekiston do'stligini mustahkamlashga erishayotgan ulkan yutuqlarni qayd etib, Xitoy Kommunistik partiyasining bo'lajak yigirmanchi yalpi majlisi muvaffaqiyatli o'tishini tiladi³

Markaziy Osiyoda birinchi bo'lib Toshkentda (2005 yil mayda) va Samarqand o'qigan 3 mingdan ortiq mutaxassislar bitirib chiqdilar. Bundan tashqari, Xitoy hukumati homiyligida O'zbekiston oliy o'quv yurtlarida xitoy tilini o'qitish bo'yicha zamonaviy markazlar tashkil etildi. Xitoy Markaziy millatlar universitetida (2010 yildan) va Pekin chet tillar universitetida (2012-2013 o'quv yilidan) o'zbek tilini o'qitish yo'lga qo'yildi. Xitoyning nufuzli o'quv akademik muassasalaridan biri hisoblangan Shanxay Xalqaro tadqiqotlar universitetida alohida o'zbek tili kafedrasini faoliyat ko'rsatmoqda. 2016 yilning sentabridan Shanxay oliy o'quv yurtida fakultativ dars sifatida o'qitilmoqda. Ikki tomonlama kelishuvga muvofiq va ShHT doirasida XXR hukumati 2012-2013 o'quv yilida o'zbekistonlik 120 talaba va stajorlarga grantlar ajratdi. Konfutsiy nomidagi institut orqali Lanchjou universitetida o'zbekistonlik 50 ga yaqin talaba tahsil olmoqda.⁴

O'zbekiston Respublikasi va Xitoy Xalq Respublikasi o'rtasidagi aloqalar shu zailda davom etib kelgan. Ta'lim sohasidagi kadrlar masalasiga bu ikki davlat katta e'tibor qaratmoqda. O'ZBEKISTON - XITOI: TARIXIY-MADANIY, ILMIY VA IQTISODIY ALOQALAR RIVOJI »mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari 19-noyabr 2022-yil, Toshkent

² <https://m.kun.uz/news/2019/05/22>

³ © 2024 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti 15.09.2022

⁴ O'ZBEKISTON - XITOI: TARIXIY-MADANIY, ILMIY VA IQTISODIY ALOQALAR RIVOJI »mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari 19-noyabr 2022-yil, Toshkent